

УДК 811.161.2

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ НА УРОЦІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Мехасюк С.Е., к. філол. н.,

доцент кафедри української та класичних мов

Національний університет природокористування та біоресурсів України

У статті описані основні принципи комунікативного підходу при викладанні іноземної мови; представлений план уроку з української мови як іноземної за моделлю «три П».

Ключові слова: комунікативна компетенція, країнознавчий аспект, модель уроку «три П», функціональний підхід, ситуативність.

В статье описаны принципы коммуникативного подхода при изучении иностранного языка; представлен план урока по украинскому языку как иностранному согласно модели «три П».

Ключевые слова: коммуникативная компетенция, страноведческий аспект, модель урока «три П», функциональный подход, ситуативность.

Mekhasiuk S.E. COMMUNICATIVE APPROACH IN UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE CLASS

The main features of communicative approach are defined in the article. The “3P” lesson plan for Ukrainian as a foreign language is represented.

Key words: communicative competence, country-specific aspect, “3P” lesson plan, functional approach, situational approach.

Постановка проблеми. Кожного року до вищих навчальних закладів України приїжджає все більша кількість іноземних студентів із різних країн світу. Така «привабливість» української освіти пояснюється багатьма факторами. По-перше, вартість як освіти, так і життя в Україні є досить невисокою у порівнянні з іншими європейськими країнами. По-друге, рівень самої освіти, яку можна отримати у нашій державі, є високим, а отримати диплом в Україні не є складною процедурою на відміну від інших європейських країн. По-третє, для студентів з таких країн, як Індія, Бангладеш, Пакистан та африканських держав, навчання в Україні – це можливість жити у більш розвиненій країні, зробити європейську кар’єру. За даними Українського державного центру міжнародної освіти МОН України найбільше користуються популярністю серед іноземних студентів заклади вищої освіти Харкова, Києва, Одеси, Запоріжжя та Дніпра. Іноземні студенти обирають найчастіше освітні програми з медицини, управління, фінансів, економіки, права [7].

Але попри вибір спеціальності та регіону навчання, відповідно до наказу МОН України від 18.08.2014 р. № 997, керівники вищих навчальних закладів зобов’язані забезпечити вивчення державної мови іноземними студентами в обсязі, необхідному для навчання та/або побутового спілкування. І тут виникають проблеми, які детально розглянув

у своїй статті Л.Б. Бей. До цих проблем входять: відсутність диференціації іноземних студентів залежно від напрямів навчання та рівня знань російської мови, окремих підручників з різних курсів української мови для іноземних студентів, визначення та упорядкування кількості навчального часу на вивчення іноземними студентами того чи іншого курсу з української мови та ін. [1]. Звичайно всі ці проблеми потребують нагального вирішення. Однак на сьогодні викладачам української мови як іноземної **вже** треба давати знання зі своєї дисципліни. І одним з головних питань щодо вивчення іноземними студентами української мови, на нашу думку, є вибір методики та підходу до її викладання.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз основних принципів комунікативного підходу при викладанні іноземної мови; представлений план уроку з української мови як іноземної за моделлю «три П».

Виклад основного матеріалу. До 1960 року у методиці викладання іноземних мов в Європі переважав формальний або традиційний підхід, який базувався на оволодінні граматичними правилами мови [4]. У кінці 1960-х років серед учених-лінгвістів розпочинається лінгводидактична дискусія щодо функціональності та практичності при вивченні іноземної мови. Її вели такі відомі вчені як Н. Хомський, Д. Хаймс та ін. Саме вони ввели

поняття «компетенція» та «комунікативна компетенція». Д. Хаймс наголосив, що оволодіння мовою – це і оволодіння граматичними правилами мови, і знання про культуру і соціальні правила суспільства даною мовою [5]. На думку російського вченого А.М. Щукіна, найголовнішими принципами комунікативного методу навчання мові є спрямованість на оволодіння мовою як засобом спілкування, функціональне навчання граматиці, ситуативність, навчання культурі у взаємодії з мовою та оволодіння мовленнєвими зразками у процесі мовлення [6, с. 196-199]. Російські вчені Г.І. Дергачова, В.Г. Костомаров, О.Д. Мітрофанова виділяють наступні принципи навчання іноземній мові: комунікативна спрямованість, функціональний підхід до відбору та подачі мовного матеріалу, ситуативно-тематичне представлення мовного матеріалу, виділення декількох етапів навчання та концентричне розташування навчального матеріалу, вивчення лексики та морфології на синтаксичній основі, врахування

країнознавчого аспекту під час навчання, врахування рідної мови студентів [2, с. 13; 3, с. 20].

Таким чином, викладачу української мови як іноземної необхідно побудувати свій урок, враховуючи вищенаведені принципи комунікативного підходу. Одними з найвідоміших моделей побудови уроку у зарубіжній методиці викладання іноземної мови є модель PPP («три П») (presentation (презентація), practice (практика), production (застосування)) та модель ESA (IEсЕй) (engage (залучення), study (вивчення), activate (активізація)). Саме ці моделі використовують на курсах іноземної мови для подальшого отримання міжнародних сертифікатів про знання іноземної мови TEFL, IELTS, TESOL та ін. Відповідно до моделі «три П» на етапі презентації викладач представляє новий матеріал, на етапі практики учні виконують різні вправи під викладацьким контролем, де використовують цей матеріал, на етапі застосування учні самостійно використовують у своїй розмові

Таблиця 1

Курс: другий Розділ: Свята Тема уроку: 3 Новим роком та Різдвом! Урок: #1		Дата: 22.12.17 Група:221 Кількість студентів:12 Тривалість: 80 хвилин		
Етапи уроку/ Вправи	Взаємодія на ур.	Примітки/пояснення для викладача	Час (хв.)	Необхідні матеріали
I. Стартер 1. Знайдіть папірці у класі, на яких зображені літери. Складіть із цих літер слово. 2. Чи знаєте ви, що таке Різдво? Які інші свята ви знаєте? Назвіть їх по черзі. 3. Перевірка домашнього завдання.	В-Си	Викладач перевіряє присутніх відповідно до журналу.	2 хв.	Папірці з літерами Р,І,З,Д,В,О
	В-Си	Студенти знаходять сховані у класі папірці та складають слово РІЗДВО.	3 хв.	
	В-Си	Студенти по черзі називають свята, не повторюючись.	2 хв.	
	В-Си		3 хв.	
II. Презентація 1. Введення – Подивіться на нові слова, які ми сьогодні вивчимо. – Перекладіть їх на рідну мову. Використовуйте словник за необхідності. – Напишіть ці слова прописними літерами у зошитах. 2. Вивчення слів (хорове, групове та індивідуальне) 3. Тепер придумайте словосполучення з цими словами.	В-Си	Викладач записує на дошці нові слова та роздає студентам листи з новими словами, текстом та завданнями. Студенти перекладають слова на рідну мову. Пишуть нові слова у зошитах. Викладач перевіряє. <i>Викладач оголошує тему і мету уроку.</i>	5 хв.	Роздатковий матеріал
	В-Си С-С	Студенти повторюють нові слова за викладачем. Потім індивідуально, по групах.	4 хв.	
	В-Си	Студенти усно називають словосполучення з новими словами.	4 хв.	

Продовження таблиці 1

III. Практика 1. З'єднайте слова з картинками, що їх позначають. Порівняйте свої відповіді з сусідом. 2. Завершіть речення новими словами, що ми розглянули. 3. Поставте слова у вірному порядку. <u>Завдання перед читанням.</u> 1. Яке ваше улюблене свято? 2. Яке свято є одним з найголовніших у вашій країні? Як ви його святкуєте? 3. Чи святкують у вашій країні Різдво? Якщо ні – чому? Якщо так – як саме святкують? 1. Чи святкують у вашій країні Новий рік? Як саме? <u>Завдання під час читання</u> Обведіть в тексті усі нові слова. Читання <u>Завдання після читання</u> 1. Дайте відповіді на питання після тексту. 2. Визначте, які з тверджень після тексту є правдивими, а які ні. Порівняйте з партнером. 3. Завершіть речення словами, що ми вивчили на уроці. 4. Вгадайте, яке з тверджень вашого партнера про святкування свят правдиве, а яке – ні. Аргументуйте свою думку.	Инд. С-С	З'єднавши слова з картинками, студент порівнює свої відповіді з партнером.	2 хв.	Роздатковий матеріал, що містить текст та вправи після нього
	С-С В-Си	Студенти роблять цю вправу у парах.	4 хв.	
	Инд. В-Си	Викладач перевіряє кожного студента.	4 хв.	
	В-Си	Викладач ставить питання кожному студент. Важливо, щоб кожен студент відповідав на питання.	3 хв.	
	Инд.	Студенти під час читання обводять олівцем нові слова, викладач ходить і перевіряє.	3 хв.	
	В-Си	Студенти усно відповідають на питання. Студенти виконують вправу, а потім порівнюють у парах.	3 хв. 5 хв.	
	Инд. С-С Инд. В-Си С-С	Студенти роблять індивідуально. Викладач перевіряє кожного. Кожен студент говорить два твердження, одне з яких правдиве, а інше ні. Його партнер повинен визначити, що саме правда, а що ні, пояснюючи свою відповідь.	3 хв. 5 хв.	
IV. Застосування	В-С	<i>Тепер ви можете розказати про святкування Нового року та Різдва в Україні.</i> Оберіть картку. Розкажіть про святкування свята, зазначеного на вашій картці.	20 хв.	Картки
V. Підсумок Коментарі щодо допущених помилок. Домашнє завдання.		Викладач коментує помилки студенті під час монологу про свято. Задає домашнє завдання.	5 хв.	

Скорочення: В – викладач, С – студент, Си – студенти, Инд. – індивідуально, хв. – хвилини, ур. – урок.

засвоєні знання. Модель ESA передбачає залучення учнів до діяльності, потім вчитель презентує та пояснює новий матеріал (лексичний або граматичний), а на кінцевому етапі учні самостійно створюють речення і використовують їх при виконанні завдання. Вважається, що модель «три П» використовується на початковому, елементарному та середньому рівнях володіння мовою, а модель ESA – на вищому середньому, прогресивному та досвідченому.

Ми хочемо представити свій варіант плану уроку з української мови як іноземної, побудований за моделлю «Три Р» для студентів-іноземців, що володіють українською мовою на елементарному рівні (табл. 1).

Текст:

У давні часи Новий рік на Україні відзначали весною. А у 1700 році цар Петро започаткував традицію святкувати Новий рік з 1 січня, запозичивши її у Голландії та інших країнах Західної Європи. На Новий рік люди прикра-

шають ялинки, вітають усіх зі святом, одягають новорічні кумедні костюми з масками, запускають феєрверки. Діти у новорічну ніч знаходять подарунки під ялинкою. Вони вірять, що ці подарунки приносить Дід Мороз за їх гарну поведінку впродовж року. У цей день сім'ї збираються за столом на святкову вечерю.

Різдво є одним з найголовніших релігійних свят в Україні. У цей день в українських сім'ях зазвичай готують дванадцять різних страв, головною з яких є кутя. Люди їдять кутю, а потім ідуть співати різдвяні пісні – колядки. За колядки люди отримують різні ласощі, яблука, горіхи. В Україні під час новорічних або різдвяних свят люди не працюють, а діти не навчаються.

Також зазначимо, що основними видами роботи на «комунікативному» занятті є парна робота, оскільки основною метою уроку є навчити студента говорити, висловлювати свою думку, дискутувати. Дуже важливо чітко обмежувати час виконання будь-якої справи, оскільки це дисциплінує студентів, допомагає тримати ритм заняття. Якщо студент допускає помилки на останньому етапі уроку – застосування – не треба перебивати його та виправляти. Вчитель робить це на попередніх етапах та у підсумку.

Звичайно кожен викладач має право обирати ту методику викладання, яку вважає ефективною. На нашу думку, такою є саме комунікативна методика викладання іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бей Л.Б., Тростинська О.М. Проблеми викладання української мови різним категоріям іноземних студентів. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі: Міжпредметні зв'язки: зб. наук. пр. Харків: Константа, 2008. Вип. 12. С. 48–59.
2. Дергачева Г.И., Кузина О.С., Малашенко Н.М. Методика преподавания русского языка как иностранного на начальном этапе. 3-е изд., испр. М.: Рус. яз., 1989.
3. Костомаров В.Г., Митрофанова О.Д. Методическое руководство для преподавателей русского языка иностранцам. М.: Русский язык, 1976.
4. Brumfit C.J. and Johnson K. The Linguistic Background, The Communicative Approach to Language Teaching. Oxford: Oxford University Press: Oxford, 1979. P. 1-46.
5. Hymes D.H. On Communicative Competence In: J.B. Pride and J. Holmes (eds). Sociolinguistics. Harmondsworth: Penguin, 1972. P. 269-293.
6. Щукин А.Н. Методика преподавания русского языка как иностранного. М.: Высшая школа, 2003.
7. URL: <http://studyinukraine.gov.ua/life-in-ukraine/international-students-in-ukrai>.